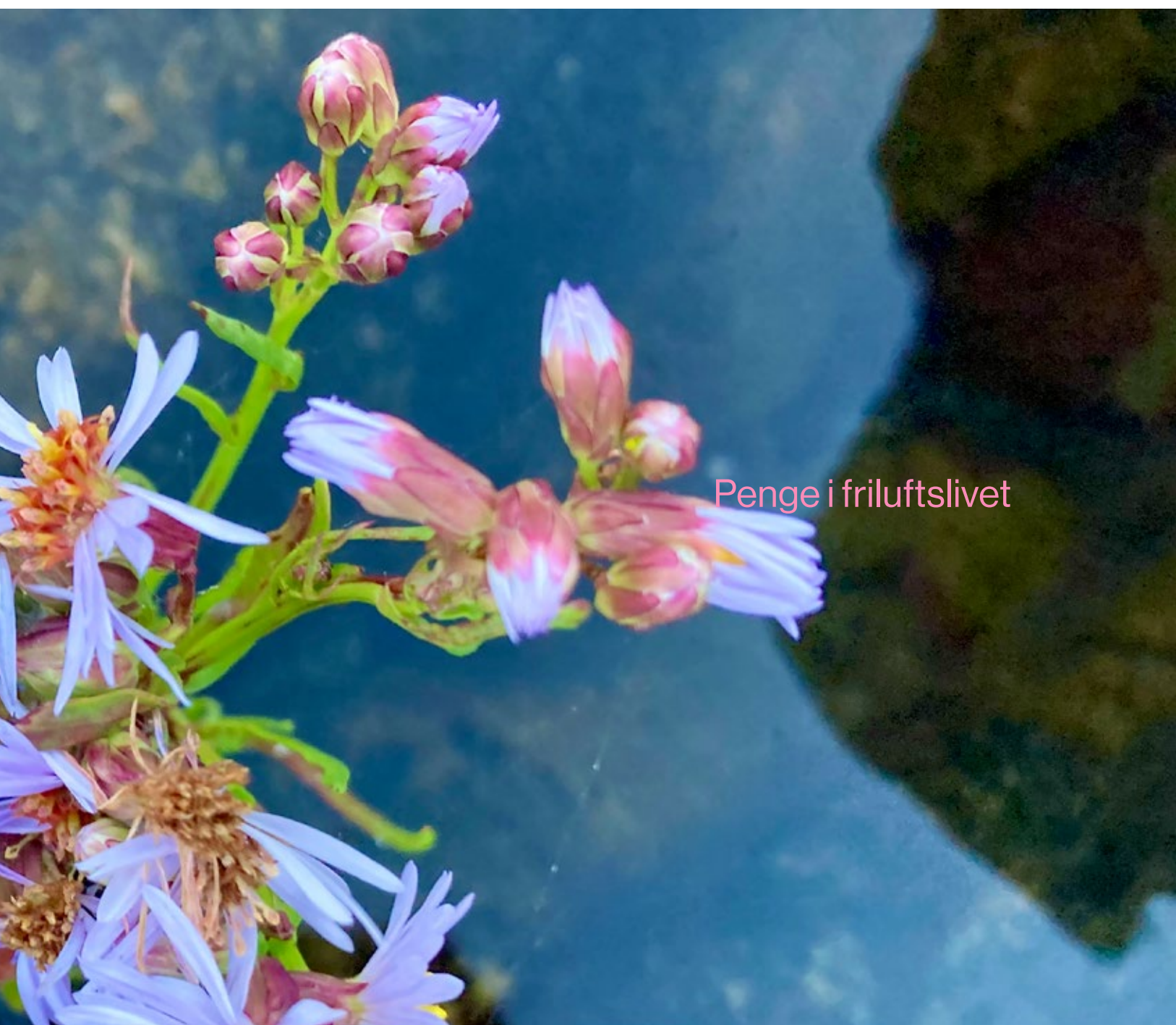

Nr. 117
November 2022

Dansk Friluftsliv - forum for
natur- og friluftsliv

Dansk Friluftsliv

Penge i friluftslivet

PENGE

De er en præmis for, at vi kan arbejde professionelt med friluftsliv. De udgør vores løn (nej, gode og meningsfulde naturoplevelser kan ikke udgøre en løn i sig selv), de skal bruges til indkøb af grej og til betaling af lejemål. De er et billede på, hvad vores arbejde, vores tid og vores færdigheder er værd. De er måske også sommetider et tabu.

Det vil vi gerne gøre noget ved i Dansk Friluftsliv, så i dette nummer giver vi pengene i friluftslivet taletid. Vi tager temperaturen på, hvilken rolle penge spiller i dansk frilftsvejledning. Vi har spurgt forskellige aktører, der alle arbejder med pædagogisk friluftsliv og frilftsvejledning om, hvilken rolle penge spiller i deres arbejde. Alle er spurgt om de samme tre spørgsmål:

1. Hvad er økonomisk afgørende for at du kan lave det friluftsliv du gør?
2. Forstår folk værdien ved det friluftsliv du laver? Og afspejles det økonomisk (støtte, finansiering, købevillighed, budget osv.)?
3. Er der noget du kunne ønske var anderledes i forhold til økonomi, eller til de indtægter og udgifter du har, når du faciliterer friluftsliv?

Vi kommer vidt omkring i både det kommercielle friluftsliv, offentlige friluftstilbud og foreningslivet: Fra en gymnasielærer ved Vejle til forskellige friluftsvirksomheder i Nordsjælland og på Sydfyn. Fra en spejdergruppe i Horsens til kriminalitetsforebyggelse på Amager. Fra en norsk iværksætterløsning til lønforholdene som guide i Grønland. Og så har vi besøgt bioetiker Mickey Gjerris i Virum til en snak om, hvordan vi kan værdisætte natur og naturoplevelser på en helt anden måde end gennem penge.

Rigtig god læselyst,
Katrine Caspersen

Foto: Christian Moestrup Andersen

Foreningens bestyrelse

Formand
Tanya Uhnger Wünsche
2684 3880
tanya@needfornature.dk

Næstformand
Christian Aage Bollerup Mortensen
2812 8766
christian.aage@gmail.com

Sekretær og kasserer
Jesper Lind Nielsen
5151 4204
thor_dk@hotmail.com

Redaktør
Katrine Caspersen
504 15089
katrinecaspersen@hotmail.com

Bestyrelsesmedlem
Stine Lindstøl Spørring
6068 2921
stine_spoerring@hotmail.com

Solveig Bjørklid Ydegaard
2989 2503
solveigmarie89@gmail.com

Grafisk design
Benjamin Robin Graahede
Benjamin@no22studio.com

Korrektur
Christian Moestrup Andersen

Forsidebillede
Christian Moestrup Andersen

Næste udgivelse
Forår 2023

ISSN 0909-0614

Indhold

"Oppover og fram"	8
"Uden at blinke, 50 kroner". Om prissætning og gamle (u)vaner	10
Bioetiker Mickey Gjerris: Vi skal ikke gøre så meget i naturen, vi skal være der	12
Friluftsinstruktørerne	17
Rødkilde Gymnasium	18
Natursocialindsats i Urbanplanen	20
Virksomheden Get Outdoor	22
Spejdergruppen Karen Jeppe Gruppe, Horsens	25
Grønland i mit hjerte. På godt og ondt	26
Virksomheden GRO	28

Foreningens formål
Foreningens formål er at skabe, udbygge og vedligeholde kontakt imellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur- og friluftsliv.

Foreningen skal arbejde for at styrke danske naturoplysnings- og friluftslivstraditioner i samarbejde med vore nordiske nabolande med det formål at skabe harmoni mellem menneske og natur såvel som mellem mennesker.

Bladet udgives af Dansk Friluftsliv - forum for natur- og friluftsliv og udkommer tre gange årligt.

Annoncering
Det er muligt at annoncere i bladet. Prisen er 1.500 kr. for en hel side og 900 kr. for en halv side. Kontakt den annonceansvarlige for yderligere information om formater og priser.

Mindeord

Terkel Berg-Sørensen er død den 30. marts. Han blev 88 år.

Han var en af stifterne af Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv, hvor han sad i bestyrelsen gennem pænt mange år. Udover stor viden om og en klar holdning til naturen læste Terkel også korrektur på vores medlemsblad; så vidste vi, at alt var i de bedste hænder. Terkel blev det første æresmedlem af Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv, en ærestitel han bar med stor respekt og anerkendelse fra os alle.

Jeg sad i bestyrelsen sammen med Terkel, og vi fik mange gode snakke om natur- og friluftslivet. Mine forudsætninger var elitecykling og feltbiologi, og jeg var medejer af Helnæs Mølle Friluftsgård og efterskolelærer.

Et fælles emne, vi ofte havde fat i, var: "Det handler om at have styr på cyklen". Terkels erfaring fra Silkeborg Højskole var, at det ofte var cyklen, der styrede eleverne – ikke omvendt.

Kom man for eksempel til en stejl bakke, foretrak Terkel at gå op ad denne – sådan at der var tid til at glæde sig over naturen. Det samme gjorde sig gældende, når der blev kørt ned ad en bakke. Terkel ville helst "drive afsted på cyklen", nærmest køre så langsomt som muligt på turene. Og få en god mulighed for at sanse naturen i vid udstrækning.

Kære Terkel, du er en god ven, der nu er savnet.

Kærlig hilsen Erik Jegsen

”Oppover og fram”

En perspektivrig samtale med Børge Hemmingsen, Innovasjon Norge

Af Tanya Uhnger Wünsche

Foto: Kristoffer Møllevik, Visit Helgeland

Børge Hemmingsen er ikke bosat i Danmark. Han er heller ikke indehaver af en friluftsvirksomhed. Men han er alligevel en meget vigtig repræsentant for en verden, vi stort set ikke kender til i den danske outdoorbranche, men som vi er mange, der kunne have interesse i at se Danmark bevæge sig i retning af. Børge er nemlig ansat i Innovasjon Norge, hvor han i en årrække har haft det faglige projektlederansvar for turisme- og oplevelseserhvervet og her har hjulpet nystartede små, innovative og ikke mindst håbefulde naturbaserede turismevirksomheder opad og fremad.

Innovasjon Norge er et statsligt selskab, ejet af det norske Erhvervs- og Fiskeriministerium og de norske regioner, og ”bidrar til bærekraftig vekst og eksport for norsk næringsliv gjennom kapital og kompetanse” og arbejder for hele det norske erhvervsliv, herunder altså også oplevelseserhvervene.

Selv om Børge Hemmingsen repræsenterer en rådgivende fond og ikke en privatejet kommerciel friluftslivsvirksomhed, blev han alligevel stillet de samme spørgsmål, som dette temanummer kredser om, og som alle skribenter er blevet mødt med:

Hvad er økonomisk afgørende for, at de turismeaktører, der ansøger jer, kan lave det friluftsliv, de gør?

”Det er jo kanskje litt forskjellig, hva dem treng, men jeg tror, at det veldig ofte kan handle om, at vi kan tilby de samtaler, workshopper og kompetanseløft. Og så kanskje penger i tillegg da. Det er jo ikke bare bare å drive bedrift”.

Forstår kunderne hos de turismeaktører, der ansøger jer om midler, værdien ved det friluftsliv, de udbyder? Og afspejles dette økonomisk i for eksempel købevillighed?

”Ja, det vil jeg nå si, at de gjør. Mange ser jo værdien av å komme ut og oppleve, og de destinationerne, vi jobber med her, selger jo i grunn ofte seg selv”. Norge som destination kan jo bestemt noget med naturmæssig tiltrækningskraft, men alligevel siger Børge Hemmingsen i vores samtale, at mange aktører oplever en ændring i turisternes købekraft, hvilket skal ses i sammenhæng med, at vores verden de seneste år på mange måder er blevet et mere usikkert sted at leve, og dermed opstår tanker om at værne lidt mere om sine økonomiske ressourcer.

Er der noget, som du, der sidder på den anden side af bordet end de fleste af Dansk Friluftslivs medlemmer, kunne ønske var anderledes i forhold økonomi eller den oplevelsesøkonomiske branche som sådan?

”Ja, altså vi har jo lyst till å hjelpe de oppover og fram”... Børge Hemmingsen udtrykker selv, at han fra sin stol i Innovasjon Norge har et ønske om at hjælpe små virksomheder godt fra start og gerne ser, at den rådgivning og fondsstøtte, han er med til at yde, hjælper nye natur- og friluftslivsvirksomheder opad og over diverse startvanskeligheder og frem i markedet. Desuden kan små virksomheder jo vokse sig større og dermed generere både lokale arbejdspladser og vækst i turisttilstrømningen. Så på den måde mener Børge Hemmingsen, at man gavner mere end blot en enkelt turismeaktør ved at yde støtte. Det at se en økonomisk fondsmæssig håndsækning som en hjælp til at rykke et trin op ad iværksætterstigen, mener Børge Hemmingsen selv, er det, der af og til gør hele forskellen på, om virksomhederne lykkes med deres forretningsidé.

Det er selvfølgelig ikke alle ansøgere, der modtager midler. Og det kræver af og til også enten egen medfinansiering, eller at ansøgeren kan opleve at blive tilbudt dele af det ansøgte støttebeløb som lån. Men pointen er her, at der ikke skelnes mellem, om ansøgeren repræsenterer en institution, en forening eller en privat virksomhed. Innovasjon Norge vurderer støttetilsagn ud fra ansøgningens formål, innovationsgrad og potentiale til at gavne en målgruppe eller geografisk region, samt eventuelt en række puljespecifikke kriterier og altså ikke ud fra ophængen til ansøgende aktør. Dette perspektiv kunne det være interessant at løfte til den danske private friluftsscene.

Vi oplever over en bred kam en friluftsinteresse i vækst og en stadigt stigende politisk bevågenhed om, at

Foto: Visit Norway

naturoplevelser ikke udelukkende behøver at være et gratis gode. Dog er det fortsat sådan i Danmark, at det er tæt på umuligt at modtage fondsstøtte til oplevelser, der udbydes kommercielt, og vi håber, at I vil tage dette tema med i debatten i de fora, I begår jer i. For Innovasjon Norge har en pointe, når de ser friluftslivsoplevelsesudbydere som en samlet ligeværdig mængde aktører – så længe det fælles formål om at videregive folk gode oplevelser er opfyldt.

”Uden at blinke, 50 kroner”. Om prissætning og gamle (u)vaner

Som selvstændig natur- og friluftslivsoplevelsesudbyder har jeg med jævne mellemrum behov for at pilotteste nye oplevelsesprodukter, altså kunne modtage feedback fra mine kunder, teste bålmaåltids-ideer, lokationer, samarbejdspartnere eller målgrupper af. Og behov for at afprøve forskellige prisstrategier.

Af Tanya Uhnger Wünsche, indehaver af NEED FOR NATURE

For et par år siden afholdt NEED FOR NATURE et sådant pilotevent i håb om at få noget viden og erfaring retur. Og efter at have stået på hovedet det meste af dagen, båret borde og bænke og skind langt ind i skoven, var jeg og fem af vores guider klar til at levere en tre timers oplevelse bestående af mørkevandring, fasanflåning, bålmaålstilberedning, historiefortælling, måneskinstur og langbordsmiddag for børn og deres bedsteforældre.

Efter turen havde jeg en samtale med en deltager i arrangementet, der i rosende vendinger beskrev, hvilken helt unik oplevelse hun og børnebørnene havde haft sammen med os i mørket.

”Det lyder jo alt sammen, som om du er godt tilfreds,” konkluderer jeg et stykke inde i vores samtale.

”Men hvad ville du så være villig til at betale for en sådan oplevelse?”

Jeg venter i spænding ... Med sikker stemme siger min potentielle fremtidige naturoplevelseskunde:

”Uden at blinke ... 50 kroner. Men børn skal være gratis”.

I det øjeblik indser jeg, at det menneske, der sidder foran mig, ikke er min potentielle kunde. Hun er en privilegeret dansk farmor, der gennem mange år med garanti er blevet vænnet til, at naturoplevelser med børnebørnene er noget, man altid bare får gratis på den lokale kommunale naturskole, i adventsweekenderne hos spejdertropperne eller til alskens fantastiske nationale friluftslivsevents.

Men hun er ikke NEED FOR NATUREs kundemålgruppe. Hvis jeg skal sælge hende og hendes tre gratis børnebørn en to-retters lokalproduceret, økologisk vildtmiddag i et lejet skovområde, med opstillede borde og bænke, trailerkøretilladelser, forudgående guidet vandretur, udstyrsslitage, forhåndstilberedte salater og fladbrødsdej, fem timers bålgrødeopvask, guidelønninger, markedsføringsbudget og tilskud til drift af egen biks, så går jeg rundt regnet 100 gange i minus, for hver gang jeg skal tilbyde hende en naturoplevelse, som står mål med den

oplevelseskvalitet, jeg ønsker at udbyde i min virksomhed. Så uanset at jeg faktisk er dybt passioneret og engageret i at sikre alle mine medmennesker kvalitetsnaturoplevelser, så må jeg bare indse, at dette menneske ikke er min kunde. Og at dem er der mange af. Desværre.

Som mangeårig naturguideansat og med en del år som natur- og friluftsselvstændig i bagagen er det derfor nærmest gået hen og blevet mit hjertebarn, der her med prissætning. Det at sætte pris på noget, der i udgangspunktet er gratis. Og den helt store udfordring er i min optik, at mange af os i andre regier, selv har bidraget til at gøre vores kundemålgruppe for godt vant. Naturen er dejlig som oplevelsesarena og oplevelsestema, fordi den er gratis, den stiller mennesker lige uanset socioøkonomisk status, og i den er vi alle lige, siger mange af os som led i vores professionelle virke. Men naturen kan også være det sted, nogle mennesker ikke kommer, fordi de behøver hjælp, støtte eller facilitering. Ikke fordi de som målgruppe er svagelige, men snarere fordi de er natur-uvante og ikke er vant til at dykke dybt ned i en naturoplevelse. Og dermed heller ikke forstår, at alt omkring en faciliteret naturoplevelse koster penge, tid og planlægning.

Her ville det være fint med en større fælles front. En række nationale retningslinjer for, hvad det koster at købe diverse ydelser i, om og med natur. Eller et struktureret system til værdiansættelse og prissætning af oplevelser, som udrulles over forbrugeren. Sådan på linje med, at alle ved, cirka hvad en liter letmælk skal koste, ved, hvornår de eventuelt bliver snydt, men nok sjældent forventer at få den gratis i det lokale supermarked.

Tanya Uhnger Wünsche er indehaver af virksomheden NEED FOR NATURE, der udbyder natur- og friluftsooplevelser i nærnatur og udenlandsk vildmark med fokus på naturforbundethed. Hun har som mange andre selvstændige mange kasketter på, og dagligt støder hun på små, store og af og til det, der føles som uovervindelige, udfordringer.

Foto: Tine Uffmann

Fremtidens Friluftsliv

Fremtidens friluftsliv er et fast rum i Dansk Friluftsliv faciliteret af Tejs Møller og Christian Moestrup Andersen. Vi ønsker med dette rum at sætte fokus på, hvordan friluftslivet kan bidrage til den nødvendige bæredygtige omstilling i lyset af klima- og biodiversitetskrisen. Vi undersøger, hvordan fremtidens friluftsliv på forskellige måder kan vise vej mod en højere grad af balance mellem menneske og natur. Skriv til os på fremtidensfriluftsliv@gmail.com

Foto: Laura Friis Nielsen

Foto: Max Wilfred Fritzboeger

BIOETIKER MICKEY GJERRIS: VI SKAL IKKE GØRE SÅ MEGET I NATUREN, VI SKAL VÆRE DER

Hvad gør det ved vores opfattelse af naturen og naturoplevelsen, hvis vi gør den op i kroner og øre? Ikke meget godt, mener bioetiker Mickey Gjerris. I stedet bør vi anskue naturen som havende værdi i sig selv. For friluftslivsvejlederen betyder det, at hun skal have mere fokus på væren frem for gøren i naturen

Af Tejs Møller og Christian Moestrup Andersen

Hvordan hænger friluftsliv, penge, natur og bæredygtig omstilling sammen? For at søge svar på det spørgsmål, har vi sat bioetiker Mickey Gjerris stævne i en lille have under birketræerne ved hans hjem i Virum.

Hvordan vil du mene, at naturen og menneskers naturoplevelser gennem friluftsliv værdisættes i samfundet i dag?

Når vi værdisætter natur, gør vi det på samfundsniveau typisk ved at lave det om til økonomi. For at undgå at skulle sammenligne æbler og bananer prøver vi at gøre alt monetært. Det er et kæmpe problem, fordi der er en masse, der ikke kan omsættes til penge. Og selv hvis det kunne, er det ikke sikkert, at vi mennesker ville have det rigtige svar. Vi lever i en kultur, der er indsyldt i, at mennesket er vigtigt, og alt andet er en ramme, en kulisser eller en ressource. Det vi værdisætter, når vi sætter kroner og øre på, bliver derfor udtryk for, hvad vi får ud af det.

Min grundpåstand er, at naturen har en værdi i sig selv. Ikke forstået som økonomi, men snarere som havende en betydning i sig selv, som skal respekteres, uanset om vi får noget ud af det eller ej. Nogle gange får vi ikke noget ud af naturen, men vi skal passe på den alligevel, fordi den har krav på at blive passet på, selv om vi ikke kan se, at det tjener vores formål. Det har vi ikke blik for, og jo mere vi forstår naturen gennem et regnestykke, desto mindre har vi blik for det.

Hvilken betydning har den anskuelse af naturens værdi for ambitionen om at fremme en bæredygtig måde at leve på Jorden på?

Lad os starte med et eksempel om biodiversitet. Bier har været meget omtalt i debatten om biodiversitet. Hvis vi ser nærmere på argumenterne for at beskytte bierne, handler de altid om, at vi har brug for bierne som bestøvere. Men hvad med bierne selv? De er jo mere end bestøvere, de er noget i sig selv, men det har vi ikke blik for. Der mener jeg, at vores idé om bæredygtighed i høj grad er båret af et fokus på, at vi mennesker skal have noget at spise i morgen. Hvad nu, hvis fokus var på, at livet på planeten skulle trives i morgen?

De to anskuelser kan gå hånd i hånd et stykke ad vejen, men der er også et stykke, hvor de ikke kan, og vi kan spørge: 'Hvorfor passe på noget, hvis vi ikke får noget ud af det?' Jo mere vi kun ser os selv som vigtige og alt andet som

en ressource, desto mere bliver det andet en erstattelig ressource. Vi opfatter naturen som noget, der kan erstattes af noget andet, meget ofte af teknologiske løsninger. Etisk set fejler vi, for der er noget at passe på for dets egen skyld. Det er ikke lige meget, om for eksempel isbjørnene er her. Uanset deres rolle i økosystemet har de en værdi i sig selv, og det vil være et tab, hvis de ikke er her længere. Det får vi bare ikke rigtig øje på, når vi kun ser på, om de er vigtige for os eller ej.

Det hele grunder i den opfattelse, man kan kalde antropocentrisme. Det betyder menneskecentrerethed. Vi ser os selv som vigtige i os selv, mens alt andet kun er interessant, hvis vi kan bruge det til noget. Og når vi ikke kan bruge det til noget, bliver det faktisk lige meget. Særligt siden Oplysningstiden har den dominerende tankegang været, at mennesket er det rationelle væsen på den her planet og har alt andet til sin rådighed. I den tænkning handler bæredygtighed om, hvorvidt vi bruger alt andet på planeten smart nok til, at vi også har mad i morgen.

Hvordan kunne en alternativ måde at værdisætte natur og naturoplevelse se ud?

Måske skal vi lade være med at værdisætte og i stedet sige, at naturen er uerstattelig. Det skal være udgangspunktet, og det skal vi tage alvorligt, ligesom vi opfatter mennesker som uerstattelige. Hermed fjerner vi os fra det antropocentriske verdenssyn og bevæger os over i det, vi kan kalde et økocentrisk verdenssyn, hvor biosfæren, det eksisterende, har en betydning i sig selv. Det betyder ikke, at vi ikke kan bruge det, men det betyder, at hvis vi er nødt til at slå noget ihjel eller ødelægge noget, så skal vi faktisk have en god grund til at gøre det. Vi skal kunne argumentere for at gøre det.

Hvad vil det betyde for den bæredygtige omstilling, hvis vi forestiller os denne alternative værdisættelse, hvor alt har værdi i sig selv?

Hvis vi skal have en god grund til at ødelægge det, der fandtes, før vi kom, vil vi ødelægge langt mindre. Vores fødevareproduktion er et eksempel på, at dette ikke er tilfældet i dag. Vi bruger over 80 procent af landbrugsarealet på at producere dyrefoder, selv om vi ved, at 99,9 procent af mennesker kan leve fint på en plantebaseret kost. Alligevel vælger vi at tage så meget natur væk, fordi vi har lyst til bacon. Det er ikke en god grund.

Hvorfor ikke lade naturen være natur, hvor der kan være planter og dyr, der udfolder sig, som de nu engang gør, og så tager vi, hvad vi skal bruge for at kunne have velfærd? Meget af det, vi gør nu, er ikke vigtigt nok til at kunne begrunde, at naturen ikke skal have lov at være der. Det ville kunne gøre en forskel, hvis vi skulle argumentere for, at vores interesser er vigtige nok til, at naturen ikke skal have lov at være der mere.

Har friluftslivet et potentiale, hvad angår denne alternative værdisættelse?

Det tror jeg bestemt. Al hensyntagen til andre og andet er baseret på, at vi har erfaring med det. Som Grundtvig sagde: Det, man ikke forstår, kan man ikke elske. Vores ekstreme uvidenhed om naturen i dag gør den til en abstrakt størrelse. Vi kan læse om arternes uddøen og temperaturstigninger, og vi kan godt forstå, at det ikke er så godt, og at nogen burde gøre noget, men vi kan ikke mærke det. Jo mere vi har været i naturen, og jo flere kropslige og mentale erfaringer, vi har med at være i naturen, desto mere er vi i stand til at forstå, at vi skal passe på den. Der er friluftsliv en oplagt mulighed for at få folk ud i naturen.

Der er altså et potentiale, men der er ikke en kausal sammenhæng. Vi kan ikke bare sende folk ud i en skov og forvente, at ønsket om at passe på naturen kommer af sig selv. Vi tager gerne alle vores projekter med derud, vi skal præstere og have alt det rigtige udstyr med.

En anden tilgang ville være at gå derud og bare sidde lige så stille. Og så prøve at finde ud af, hvad der var, før du kom. Derfor skal du forstyrre så lidt som muligt, for ellers er det bare dig, der er der. Det er dét, der er nødvendigt. Jeg synes, der bliver for meget gøren.

Det er også godt at lære naturen at kende som noget, vi kan fungere i, og vi skal også opbygge en tryghed i at være der, men det skal ikke kun være det. Når jeg som barn var på svampetur med min mor, havde jeg altid efterfølgende en følelse af, at jeg ikke havde været i skoven. For mit fokus var så ensidigt rettet mod skovbunden, at jeg slet ikke fik alt det andet med. Jeg var derude, fordi jeg skulle noget. Vi er nødt til at få en oplevelse af at være i naturen uden et formål, med alle sanser helt åbne, ind i undervisningen i skolen og i friluftslivet. Ellers får vi kun øje på naturen som ressource og bliver kun optaget af, hvad vi kan bruge den til, og hvad vi kan foretage os derude.

Har du nogle bud på konkrete aktiviteter, som imødegår det her med ikke at gøre, men har en mere kontemplativ tilgang til naturoplevelsen?

Jeg kigger på skyer. Ikke fordi jeg skal bestemme, hvad de forestiller. Jeg ser bare på dem og tænker: 'Gad vide, hvad der sker, når den driver derfra og dertil'. Og jeg krammer træer for at blive mindet om, at der er noget, som har gang i en fortælling, der er ligeglad med mig. Det er faktisk meget befriende en gang imellem. Det handler om at få tændt for noget erfaring derude. Det kan være, at børn kunne undersøge, hvor mange slags insekter, der er på et træ. Ikke for at finde ud af, hvad de gør, men bare for at finde ud af at: 'Gud, det er da fantastisk'. Det handler om at komme over den første kedsomhed, når der ikke sker ret meget. Det der er ikke bare et træ. Det er et bestemt træ. Hvert træ

er måske nok samme art, men det er formet helt unikt af de forhold, netop dét er vokset op under. Og det kan man få øje på, hvis man tager sig tiden til det. Det kan vi have svært ved. Vi er utålmodige og har brug for, at der sker noget, og at det skal være spændende. I vores tid konkurrerer vi om opmærksomheden. Derfor er vi nødt til at få naturen meget mere ind som noget, vi opholder os i til hverdag.

Når vi ser på naturen som et muligt redskab i den bæredygtige omstilling, er der så ikke en risiko for, at vi instrumentaliserer naturen og på ny udnytter den til vores egen fordel, på samme måde som hvis det var råstoffer, vi ville udvinde?

Så længe vi er opmærksomme på, at naturen er noget i sig selv, kan vi godt. Vi kan sagtens gøre det, uden at naturen bliver et rent instrument. Der er bare en tendens til, at det

Foto: Jakob Gjerris

ender sådan, fordi det er sådan, vi har tænkt i århundreder i vores kultur.

Den økocentriske forståelse kan opfattes som en meget radikal tilgang. Det er vanskeligt for os i vores kultur at se på naturen uden at tænke på, hvilken værdi den har for os selv. Er der nogen genveje til at fremme denne omstilling?

Nej, det tror jeg ikke. Det er svært at løsrive sig fra noget, der har lagret sig i vores kultur gennem så mange hundrede år. Der er ikke noget quickfix. Det er et langt sejt træk, der handler om at komme ud i naturen.

I skolen skal vi undervise mere i naturhistorie frem for naturbeherskelse. Det er vigtig at vide, hvor vi kommer fra, og hvordan vi er vævet ind i denne biosfære. Der er så mange fantastiske fortællinger. For 14 milliarder år siden var der

ingenting indeni 'ikke noget'. Det kan man ikke begribe. Så opstod der af en eller anden grund noget, og det har lige siden udvidet sig, og nu er vi her. 100 milliarder galakser med 100 milliarder stjerner i hver. En stjerne, en planet. Liv. Her på Jorden har vi så mange arter. 3,8 milliarder års historie. Du er en del af den fortælling. Der er stof inden i dig, som var inden i stjernerne. Det er fuldstændig syret, ikke? Hvis vi fortæller børnene den historie, så kan de jo godt se, at det er helt vildt. Vi burde jo alle sammen gå rundt hele tiden og have tabt underkæben over den fortælling. Det er fantastisk. Og så står vi nede i Netto og er sure over, at køen er for lang. Vi har fuldstændig mistet blikket for, hvor det er, vi hører til. Vi har reduceret virkeligheden til at handle om os.

For at lave ordentligt om på vores liv, så skal vi have lyst til at gøre det. Lige nu ved vi, at vi bør gøre det. Der er en etisk fordring i os til at lave om på vores liv, for hvis ikke vi gør det, drukner alle de fattige, og isbjørnene dør. Vi ved det godt, vi

Foto: Thomas Degner

har dårlig samvittighed, men vi har lyst til at blive ved med at gøre, som vi gør. Vi vil også til Thailand, vi vil have røde bøffer. Vi vil have vores bil og vores frihed. Vi står i en situation typisk for mennesker: Der er noget, vi ved, er det rigtige, og der er noget andet, vi har lyst til, og der er en enorm afstand imellem de to. Opgaven bliver at få det, vi bør gøre, til at blive til det, vi har lyst til.

Hvordan gør vi det?

Det tror jeg blandt andet er gennem naturerfaring. Vi skal opdage, at der er noget, vi holder af, og at vi faktisk har lyst til at passe på det. Det er meget simpelt – og enormt svært.

Er der noget, vi friluft vejledere bør tage med os, hvis vi ønsker at få friluftslivet til at være med til at drive lysten til bæredygtig omstilling?

Det første skridt er at få vakt den grundlæggende fascination. Altså forundringen over, hvor fuldstændig fantastisk mageløst det er. Det dér er ikke bare et træ. Det er et væsen, der har været 3,8 milliarder år undervejs for at kunne stå der. Det kan få vand bevæget nede fra rødderne og helt op i bladene, og det har ingen arme til at hjælpe sig. Sådan helt grundlæggende: Hold kæft, hvor er det vildt. Den fascination kan man formidle.

Det andet er at prøve at lade øksen ligge, bare for en stund. Prøve at være derude og sige: I dag, eller bare i den her time, skal vi ikke gøre noget, nu skal vi være. Nu er vi her for at finde ud af, hvad der var her, før vi kom. Så kan vi bagefter finde ud af, hvad vi kan med det. Vi skal bare huske på, at vi så reducerer naturen til at være dét, vi skal bruge den til. Og naturen er mere end det.

Vi skal formidle fortællingen om, hvor fuldstændig fantastisk mageløst, det er. Vi skal prøve at tage os tiden til at få den følelse ind under huden ved bare at være i det uden at gøre noget. Samtidig skal vi også have folk med ud, og derfor skal denne tilgang nok kombineres med noget, folk synes er spændende. Og det tænker jeg, at friluft vejlederne ved noget om. Så snig denne 'væren' ind, når I allerede har folk med ude.

BIOETIKERENS BUD PÅ, HVAD VI SKAL BRUGE MELLEMRUMMET MELLEMLØSE EKSISTENS OG IKKE-EKSISTENS TIL

Jeg mener, at vi lever i et 'mere-end-menneskeligt fællesskab'. Jeg indgår i et fællesskab med de træer dér. Både biologisk og fysisk, men også mentalt. For at få øje på det skal jeg give mig tid til at høre, hvad de siger. Jeg skal være opmærksom på samtalen, for ellers er det bare mig, der fortæller træet, hvad det er, og så er der jo ikke noget at lytte til. Så er træet bare en ting. Jeg er ikke sikker på, at træet hører mig, men når jeg giver mig tiden til det, kan jeg høre fortællingen om den lange rejse, livet har været på, og hvordan vi har vævet os ind og ud mellem hinanden. Nu er vi to her så på samme tid. Det forundrer mig, og gennem den forundring vokser der en respekt, og gennem den respekt håber jeg, at jeg bliver mere ydmyg og mere tilbageholdende i forhold til at skulle forfølge mine egne interesser.

Er der noget, vi ved om både universet og os selv, er det, at der var engang, hvor vi ikke var her. Der var ikke-eksistens. Vi ved også, at vi skal dø, og at universet skal forsvinde, så det er også ikke-eksistens. Og så er der lige et mellemrum, en pause, hvor vi er til. Hvor vi er i væren. Opgaven må være at finde ud af, hvad vi bruger den pause til. Hvis vi spørger os selv, hvad vi ønsker at bruge tiden på, kan det godt være, at der skulle være lidt mere sidde under et træ og lidt mindre kigge på en skærm.

MICKEY GJERRIS

Mickey Gjerris er uddannet teolog, har en ph.d.-grad i bioetik, var medlem af Etisk Råd fra 2011-16 og arbejder til daglig som lektor i bioetik ved Det Naturvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet. Seneste bog: Upraktisk håndbog i lysegrønt håb (2019). Se mere på mickeygjerris.com

Friluftsinstruktørerne

Foto: Stine Dahl

Af friluftsinstruktørerne

I 2021 stiftede vi Friluftsinstruktørerne. Vi havde oplevet en stigende interesse for friluftsliv under corona og havde talt med mange, der ønskede at kaste sig ud i det, men manglende lidt hjælp til at facilitere det. Vi besluttede derfor at oprette en virksomhed, der kunne stå for børnefødselsdage, skattejagter, klatring og lejrlev.

Tanken med virksomheden var ikke, at vi skulle blive rige af det. Enkelte af os har en drøm om at kunne leve af at facilitere gode oplevelser i naturen. Ikke nødvendigvis lige nu og her. Men en dag.

Friluftsinstruktørerne består af fire personer. Tre uddannede friluftsinstruktører og én, der har erfaring med at drive virksomhed. At drive virksomhed handler i bund og grund ikke så meget om det produkt, man sælger. Men i endnu højere grad om at kunne markedsføre det og stå for den administration og det bureaukrati, der også hører med.

1. Hvad er økonomisk afgørende for, at I kan lave friluftsliv, som I gør?

For os er det ikke pengene i det, der driver værket. Vi har en drøm om at få flere ud i naturen og op i trækrønerne, men det er klart, at den tid vi bruger på det, går fra andre ting. Vores familier og eget arbejde eksempelvis. Taget det i betragtning ville det være en fordel, at det blev en overskudsforretning.

Der er mange udgifter forbundet med at starte op, til udstyr og så videre. Det hul begynder vi så småt at have lukket, men der er stadig lang vej til, at vi kan aflønne os selv. Det lidt

diffuse svar er, at det afgørende er, at det giver mening. At bruge mange frivillige timer på noget kan være sjovt, men på et tidspunkt kan det have konsekvenser for andre dele af ens liv at bruge meget tid på noget, der ikke genererer en indkomst.

2. Forstår folk værdien i det friluftsliv, I laver? Og afspejles det økonomisk?

I bund og grund er det vores opfattelse, at folk forstår værdien. De forstår, at vi er tre-fire personer ude og bruge tid på at sætte udstyr op og pille det ned igen. Men det er også svært for dem at honorere det, da det hurtigt kan blive dyrt at sende hele familien til et klatrearrangement, hvis grundbeløbet er for højt. Vi har mest henvendt os til forbrugere, fordi det er børnefamilier, vi gerne vil ramme, og der er det en svær tid med inflation og krise.

3. Er der noget, I kunne ønske, var anderledes i forhold til økonomi eller til de indtægter og udgifter, I har, når I faciliterer friluftsliv?

Vi har forsøgt at søge fonde med videre, men langt det meste er henvendt til foreninger. Det gør det svært, hvis man er en virksomhed. Vi har et ønske om, at der kunne være mere offentlig økonomisk støtte som supplement til brugerens egenbetaling til os, der gerne vil give de gode oplevelser videre til dem, der af forskellige årsager ikke indgår i foreningslivet.

Rødkilde Gymnasium

Jeg har gennem de seneste 10 år arbejdet som gymnasielærer i idræt og samfundsfag på Rødkilde Gymnasium i Vejle. Jeg har tidligere arbejdet med turfriluftsliv, undervist i kajak, kano og mountainbike, og jeg benytter ofte naturen i privat regi. Her foregår det mest på cykel, hvor jeg er glad for især gravelcykling kombineret med en overnatning eller to.

Af Lars Harck Lauridsen

På Rødkilde Gymnasium er frilftsaktiviteter en mere eller mindre fast del af idrætsundervisningen og er i høj grad afhængig af læreren og dennes lyst og kompetencer til friluftslivet. Undervisningen skal passes ind i 90 minutters moduler, og aktiviteterne skal nu i højere grad end tidligere tænkes ind i forhold til eksamen, eksempelvis hvad angår forløbslængde. Man kan måske sige, at "råderummet" i forhold til indhold i undervisningen er blevet mindre i forhold til tidligere. Fælles for eleverne på skolen er dog, at alle 1. g'ere i slutningen af første skoleår undervises to timer i grundelementer i havkajak på Vejle Fjord. Af andre aktiviteter, som bliver tilbudt i ny og næ, er orienteringsløb, klatring på væg, mountainbike, snorkeldykning, adventurerace og eventuelt et mere uddybende havkajakkursus for de elever, som har valgt idræt på B-niveau. Snorkeldykning varetages af vores lærer i marinbiologi, og eleverne har blandt andet været en del af projekt ålegræs i Vejle Fjord.

Tidligere indeholdt introturen for 1. g'ere en del basisfriluftsliv og bestod af en cykeltur fra Vejle til Kulsø Spejdercenter med to overnatninger i telt, mad over bål og teambuildingaktiviteter. Denne tur har dog måttet vige for en tur til Samsø med overnatning på Camping og Feriecenter Samsø.

Da jeg begyndte på gymnasiet, havde skolen i forvejen kajakker, og idrætslærerne underviste eleverne i kajak. Her var der tale om grupper på cirka 18 elever og en enkelt lærer. Ud fra et økonomisk og lønmæssigt synspunkt sikkert fint, men

ikke i overensstemmelse med de retningslinjer for sikkerhed, der er på området i dag. De fleste idrætslærere er nu uddannet som instruktør 1'ere, og skolen har indkøbt nye kajakker og udstyr. Undervisningen er dog tidskrævende, og man skal ofte finde på alternative aktiviteter for resten af klassen.

For to år siden søgte jeg Nordea-fonden om tilskud til indkøb af mountainbikes, og vi fik et tilskud på cirka 40.000 kroner, på betingelse af at skolen bød ind med tilsvarende beløb. Det har resulteret i, at vi nu har et fuldt cykelværksted og 12 mountainbikes. Disse benyttes ofte i den daglige undervisning enten på mountainbikesporet i Nørreskoven eller Sønderskoven, ved afvikling af adventureraces eller når biologilæreren tager elever med på tur.

Tilbagemeldingen fra elever er ofte, at de kan lide aktiviteter, som rækker ud over det, de har været vant til i folkeskolen, og her er frilftsaktiviteterne en god ny vinkel. Når vi samtidig taler med eleverne om friluftsliv som en del af deres trivsel, kobler det ind i verdensmålene (Rødkilde Gymnasium er UNESCO-skole) og taler om benyttelse/ beskyttelse af natur, går det for mange elever op i en højere enhed. Med udgangspunkt i elevernes tilbagemeldinger er det ofte nemmere at argumentere over for ledelsen, når der er større investeringer på vej. Skolen støtter gerne økonomisk op om indkøb, og der er stort fokus på, at vi kan bruge skoven og fjorden i den daglige undervisning. Ledelsen er lydhør, når der er projekter, der skal finansieres. Når det er sagt, søger vi også ofte fonde, når der skal investeres større beløb.

Optaget af natursocialindsatser har jeg de seneste 13 år tilbudt udsatte grupper aktiviteter i det fri. Det meste af den periode som fuldtidsansat i Københavns Kommune, hvor jeg har arbejdet med kriminalitets-truede børn og unge samt deres familier. I dag er jeg på en pædagogisk bondegård/byggelegeplads midt i Urbanplanen på Amager.

Natursocialindsats i Urbanplanen

Af William Rouat

1. Hvad er økonomisk afgørende for, at du/I kan lave det friluftsliv, du/I gør?

"Er du frivillig? Sikke et fedt job, du har," er en sætning, jeg ofte hører.

En del kollegaer i faget vil nikke genkendende til, at friluftvejledere har et RIGTIGT og ansvarsfuldt arbejde, som kræver grundige overvejelser, ofte avancerede færdigheder og en fysisk og mental robusthed.

En økonomisk grundsten for en langsigtet indsats er derfor for mig, at ansættelsesvilkår i offentligt og privat regi afspejler indsatsen (løn, timer, mulighed for forberedelse, vedligeholdelse af arbejdsrelevante færdigheder med mere). At man støttes i at dyrke sit netværk og inspireres af sit netværk, er i min optik også yderst værdifuldt.

Mit tilbud i kommunalt regi er uden brugerbetaling. Et stærkt fagligt netværk giver adgang til kostbart udstyr og faciliteter, som er urealistiske for de fleste strukturer selv at eje. I forbindelse med vandaktiviteter har jeg haft et enestående samarbejde med tilbuddet Det Maritime Ungdomshus. Til klatring har jeg flittigt brugt SSP Københavns flotte faciliteter og udstyr. Disse offentligt finansierede tilbud har givet så mange børn og unge adgang til friluftsoplevelser af høj kvalitet. Andre aktører som Dansk Sejlunion, Københavns Amatørsejlkлуб (K.A.S.) og Dansk Kano & Kajak Forbund med flere har støttet os i særlige projekter.

I dag, hvor mit geografiske arbejdsområde er begrænset,

og aktiviteterne er mindre actionprægede, benytter jeg blandt andet Naturvejledning Danmarks tilbud Krible Krable, som finansieres af fondsmidler.

2. Forstår folk værdien ved det friluftsliv, du/I laver? Og afspejles det økonomisk?

Det friluftsliv, mine kollegaer og jeg tilbyder, skaber tydelig merværdi i lokalområdet for både skoler, institutioner og private.

Vores tilbud er finansieret af det offentlige (via et budget, støtte fra Lokaludvalget eller særlige offentlige puljer). Flere af de projekter, vi har på tegnebrættet, er p.t. økonomisk urealistiske.

3. Er der noget, du/I kunne ønske, var anderledes i forhold økonomi eller til de indtægter og de udgifter, du/I har, når du/I faciliterer friluftsliv?

Vi driver et større område, hvor vi både har dyr, grønne områder, faciliteter og bygninger. Vi bestræber os på at give de mange brugere i alle aldre meningsfulde oplevelser. Jeg ville tale usandt, hvis jeg sagde, at vi har midler nok. De offentlige budgetter er pressede, og vi skal på den ene eller den anden måde finde tid til at søge alternative finansieringer.

William Rouat er 51 år og uddannet friluftslivs- og naturvejleder.

Jeg hedder Sune, og jeg lever af at tage folk med ud i naturen. Jeg stiftede Get Outdoor for cirka 4,5 år siden. Jeg gik på friluftslederuddannelsen Paul Petersen og er dertil uddannet tømrer og fysisk træner. Som leder i forsvaret igennem syv år har jeg været udsendt til Afghanistan, hvilket jeg kun er kommet styrket hjem fra.

Virksomheden Get Outdoor

Af Sune Østergaard

Planen med Get Outdoor var at lave vildmarksture i Canada, Norge/Svalbard, Finland og andre steder.

Corona kom – og planerne blev ændret. I dag har jeg tre forskellige "søjler", som alle foregår i Danmarks største naturpark, Naturpark Lillebælt:

1. Ture og kurser
2. Arrangementer
3. Udlejning

Mine ture og kurser er i forskellige friluft aktiviteter - kano, kajak, klatring, mountainbike, SUP, vandring og vinterfjeld. I Get Outdoor er der cirka 10 instruktører ansat, som hjælper med de forskellige aktiviteter.

Arrangementerne, vi laver, spænder bredt til fra skoler, foreninger og virksomheder til bryllupper, polterabender, runde fødselsdage med mere. Alle arrangementer har naturen som ramme og indeholder aktiviteter, som styrker fællesskabet og flytter folks grænser i trygge rammer.

For nylig har jeg investeret i en matrikel på Tuevej 16 i Fredericia, som jeg overtog 1. februar. Der er 2,7 hektar jord med en stor græsplæne omringet af skov og med et større vandhul. Jeg er i fuld gang med at ombygge den gamle juletræsplantage til en fed outdoorcamp med shelter, tipi med outdoorbar, skind, hyggelys, strøm, vand, klatrevæg og meget mere. Målet er at lave klimaneutrale arrangementer samt udføre nogle af mine faste produkter (ture og kurser), som kan ses på min hjemmeside www.getoutdoor.dk

Min vildeste oplevelse i naturen var en ekspedition til Svalbard på 10 dage, hvor jeg stod for meget af planlægningen og klargøringen. Vi rejste med pulk, fjeldski og overnattede i telte. Der var 40 minusgrader, og vi skulle hele tiden holde øje efter isbjørne. Det var noget af en oplevelse!

1. Hvad er økonomisk afgørende for, at du/I kan lave det friluftsliv du/I gør?

Jeg er single og har ikke en familie, jeg skal forsørge. Det vil sige, at jeg kan spare på mange af mine udgifter og bruge flere penge på at investere. Det er en hård branche, da der efter min mening er meget konkurrenceforvridning, og branchen er dyr, fordi der skal investeres i meget udstyr. Det er vigtigt, at man ikke underbyder sine egne produkter. Det skal koste at melde sig på et kursus eller en oplevelse, hvor der er en uddannet instruktør, udstyr og dyre forsikringer.

2. Forstår folk værdien ved det friluftsliv, du/I laver? Og afspejles det økonomisk (støtte, finansiering, købevillighed, budget etc.)?

Det er meget forskelligt, hvordan personer ser på værdien i det, jeg tilbyder. Men generelt tror jeg, at vi her i Danmark godt kan lide at være i naturen på hver vores måde. Mange vil selv og kan selv, men der er flere, som gerne vil prøve det af eller bare mangler nogen at gøre det sammen med. De to grupper vil gerne betale for at være med samt lære, hvor nemt og hvor godt det kan være at tilbringe tid i naturen. Det er ikke nemt at drive en normal virksomhed i denne branche, fordi staten, Friluftsrådet og andre giver mange milliarder væk til foreninger, DGI, skoler og andre. Det afspejler sig i, at folk værner sig til, at outdoor ikke koster så meget, fordi det bliver tilbudt billigt eller gratis.

3. Er der noget du/I kunne ønske var anderledes i forhold økonomi, eller til de indtægter og udgifter du/I har når du/I faciliterer friluftsliv?

Jeg vil ønske, at flere danskere vil tage med os ud i naturen og lære, hvordan man kan tage på bæredygtige og aktive eventyr, hvor det er naturen, som sætter rammerne. Det er sundt for dig selv, og du kommer samtidig tættere på dem, du er afsted med.

Spejdergruppen Karen Jeppe Gruppe, Horsens

Vores spejdergruppe er på cirka 110 spejdere i alderen fra 3-18 år, der alle har det til fælles, at de søger fællesskab, udvikling og friluftsliv. Det handler for os om både at have det rigtige grej og skabe en ramme, der gør det tilgængeligt og nemt at komme ud over stepperne, så spejderarbejdet kommer til at være i både spejder- og lederøjnehøjde.

Af Carrie Harritsø

Hvad er økonomisk afgørende for, at du/I kan lave det friluftsliv, du/I gør?

Skal vi kunne bedrive det friluftsliv, som vi ønsker, så er indtægter helt afgørende – og her har vi i KJG flere helt nødvendige kilder:

- Fonde, der har fokus på friluftsliv og børn og unges udvikling.
- Indtægter fra kommunale tilskud.
- Egne indtjeningsmuligheder, hvor vi tjener penge ved at blandt andet at bemande barer til forskellige koncerter.

Når vi søger midler, oplever vi, at viften er bred. Der er plads til

- Nytænkende ideer.
- Ideer og indsatser, hvor der er fokus på inddragelse af andre brugergrupper.
- Indkøb af grej, der skal supplere det eksisterende grej, der er slidt, eller fordi vi er blevet flere spejdere.
- Tilskud til arrangementer, der skal skabe oplevelser i naturen.

Muligheden for både at søge midler og selv skabe indtægter betyder, at vi kan købe nyt grej og afholde arrangementer, uden at vi skal sætte vores kontingent op i et leje, der vil betyde, at det bliver en eksklusiv fritidsaktivitet at gå til spejder. Det er dejligt at vide, at vi kan favne bredt, og at spejder er muligt for alle – og derved naturoplevelser er for alle.

Forstår folk værdien ved det friluftsliv, du/I laver? Og afspejles det økonomisk (støtte, finansiering, købevillighed, budget etc.)?

I vores gruppe oplever vi virkelig en oprigtig interesse for vores spejderarbejde både kommunalt og hos fonde – og det gør en kæmpe forskel for vores spejdergruppe.

Derudover har vi kommunale tilskud, der for eksempel betyder, at vi kan leje større hytter til ture, hvor alle vores spejdere kan være.

Vi ville dog ønske, at tilskud til kursusvirksomhed, der udvikler vores lederkompetencer, var anderledes tilrettelagt, hvilket vi allerede er i dialog med kommunen om.

Er der noget, du/I kunne ønske, var anderledes i forhold økonomi, eller til de indtægter og udgifter, du/I har når du/I faciliterer friluftsliv?

Alle de indtægter, der kommer fra fonde, kræver, at man i gruppen har personer, der forstår sig på at søge midler – og vi tror derfor, at der er grupper rundt om i landet, der ikke kommer i nærheden af midlerne.

I Horsens har vi en forening, der hedder Spejder i Horsens, der består af de korps, der indgår i foreningen Spejderne. Vi håber på, at det fællesskab kan understøtte dem, der har behov for hjælp til ansøgningsarbejde.

Ligesom vi fra dette fælles fællesskab også søger om fælles grej, der kommer alle grupperne til gavn – det grej, der giver mening at have i en fælles grejbank – da grej og tilgængelighed hænger uløseligt sammen, hvis det skal omsættes til friluftsoplevelser.

Carrie Harritsø har gennem de seneste 23 år været gruppeleder i spejdergruppen Karen Jeppe Gruppe (KJG), der ligger i Horsens.

Grønland i mit hjerte. På godt og ondt

Af Lise Pippaluk Kevser Bavnshøj

Grønland bliver et mere og mere populært rejsemål, og især om sommeren sværmer det med turister fra hele verden og turistguider fra både Grønland og især fra Danmark. Det kan undre mange turister og grønlændere, at der er så mange danskere, som viser turister rundt og fortæller om livet, naturen og historien i Grønland.

Jeg ser flere forklaringer på dette. Den ene og mest iøjnefaldende er antallet af grønlændere. Der er ganske enkelt ikke tilstrækkeligt mange til at kunne imødekomme den store efterspørgsel på arbejdskraft om sommeren. Derudover kræver jobbet sprogfærdigheder, viden, formidlingsevner og ikke mindst lyst til jobbet.

Der findes en arktisk guideuddannelse for bosiddende i Grønland, men mange af dem, som tager den, kommer ikke i arbejde som guider efterfølgende. Hvordan kan det være? Her kommer, hvad jeg mener, er den anden store del af forklaringen på den manglende repræsentation af grønlændere i

turistguideaget: lønnen og de generelle arbejdsforhold. Lønnen er relativt lav. Nogle firmaer betaler timeløn, mens andre betaler dags- eller månedstakster. Timelønnen ligger på cirka 120 kroner i timen for førsteårsguider, mens månedslønnen (med en fridag pr. uge) er på cirka 18.000 kroner anno 2022. Dette varierer selvfølgelig. Betaler man skat i Grønland, skal

vi huske at trække omkring 44 procent fra. Ser vi samtidig på leveomkostningerne i Grønland, som for fødevarer er cirka 36 procent højere end i Danmark, er det ikke mange penge, man som guide reelt tjener. Dog skal det nævnes, at gennemsnitslønnen i Grønland ikke ligger meget højere, men det gør jo ikke situationen bedre.

De forhold, som mange guider bliver budt i løbet af en sommer, er heller ikke noget at råbe hurra for: indlogering i mere eller mindre nedslidte boliger, som deles med mange andre (ofte flere på et værelse), der ligesom en selv har

meget skiftende arbejdstider, og flere endda har lyst til fest og ballade. Det betyder, at søvn og hvile ikke altid kan passes, som det helst skulle, når man skal arbejde op mod 12 timer om dagen med meget skiftende opgaver. Ydermere er arbejdet sæsonbaseret, så når det store sommerrykind er slut, er der ikke brug for de mange guider mere. Er man fastboende grønlænder med behov for en fast indkomst året rundt, er det altså ikke holdbart med dette job.

Til gengæld kan unge danske guider "bide det sure æble i sig" og få et gratis eventyr i Grønland for en sommer (hvor billetten til og fra Grønland er betalt). Nu er spørgsmålet så, hvad branchen kan og vil gøre for at sikre sig flere lokale guider frem for eventyrlystne danskere (hvis det overhovedet er formålet?).

Jeg var selv en af den sidstnævnte slags i 2013, men har nu - i snart ti år - arbejdet på sæsonbasis med turisme for forskellige firmaer især i Diskobugten, og jeg tror ikke,

jeg stopper lige foreløbig, trods løn og arbejdsforhold. Jeg startede ud med en løn på omkring 10.000 kroner (før skat) og har stille og roligt arbejdet mig op, i takt med at jeg fik mere erfaring og flere kompetencer og pressede på for lønstigning og bedre forhold. Jeg ville ikke gøre det gratis, og jeg gør det ikke for pengene, men omvendt har Grønland en

kæmpe plads i mit hjerte, og det er nok medvirkende til, at jeg er villig til at gå delvis på kompromis med eksempelvis løn og forhold. I den forbindelse er jeg bevidst om, at jeg er med til at fastholde nogle af forholdene. Men jeg kan simpelthen ikke lade være – og jeg ved, at det forholder sig ligeså hos flere af mine kollegaer. Det er paradoksalt, men sandt.

Lise Pippaluk Kevser Bavnshøj er guide, rejseleder og lodgemedarbejder i Grønland.

Foto: Lise Pippaluk Kevser Bavnshøj

Foto: Lise Pippaluk Kevser Bavnshøj

Foto: Lise Pippaluk Kevser Bavnshøj

Virksomheden GRO

Foto: Ditte Vika Lønnow

Af Steffen Svinth Thommesen

GRO er en lille privatejet virksomhed, som blev stiftet i 2020 og ejes af Erik, Steffen og Ditte. Vi specialiserer os i at arbejde med udvikling af teams/grupper gennem skræddersyede aktiviteter i naturen samt med niche-ture inden for heste-trek, kano og jagt.

Vi har primært lavet aktiviteter rettet mod virksomheder. Hovedkonklusionen her er nok, at har du det rette produkt af den rette kvalitet, jamen så er der også betalingsvillighed.

Det er måske ikke så overraskende, men her er kvalitet meget mere end "bare" friluftsliv, nemlig at vi har andre kompetencer og erhvervs erfaring, som giver værdi til kunden. Her arbejder vi meget fokuseret på at forstå og beskrive, hvad en kunde ønsker, og sikre transfer og læring. Vi oplever en hit-rate på 85-90 procent på vores tilbud til virksomheder, og det er næsten aldrig prisen, de sætter spørgsmålstejn ved - snarere om "der er adgang til toilet?".

Denne værdi er nok sværere at overbevise privatpersoner om, da de jo "bare" får en oplevelse. Men ikke en oplevelse, de vil betale meget for, da de sammenligner en tur eller en oplevelse med et restaurantbesøg eller en tur i biografen.

Vores erfaring er derfor også, at det private marked er

svært og ikke nødvendigvis så økonomisk attraktivt. Man kan så vælge at gøre det af andre årsager, som for eksempel at man vil gøre en forskel for en gruppe og give den en oplevelse, den ellers ikke ville have haft mulighed for at få, og så acceptere, at indtægten måske ikke står mål med indsatsen.

For ja, det er udstyrstungt og tidskrævende at drive friluftsliv. Vi vælger derfor stadig at lave nogle aktiviteter for private, men gør det bevidst som en del af vores markedsføring ud fra en tanke om, at dem vi så giver en fed oplevelse, jamen de arbejder også et sted, og derigennem kan der på sigt genereres nogle af de opgaver, der er en bedre økonomi i.

Hvis vi afslutningsvis skal pege på noget konkret, som har en økonomisk effekt på vores arrangementer, er det, at vi skal betale for brug af offentlige arealer. Det synes vi er helt ok, men måske kunne administrationen af dette gøres mere stringent på tværs af landet og mere gennemsigtigt. Og kunne man eventuelt differentiere mellem typer af arrangementer, så når målgruppen er privatpersoner, var det "næsten" gratis, mens det ved virksomheder kostede x antal procent? På den måde kunne der skabes lidt bedre vilkår for dem, der driver virksomhed rettet mod privatpersoner.

Foto: Ditte Vika Lønnow

Foto: Christian Moestrup Andersen

Bliv medlem

Som medlem af Dansk Friluftsliv kommer du i kontakt med et stort netværk af vejledere og formidlere indenfor dansk natur og friluftsliv. Derudover modtager du to-tre gange årligt foreningens blad, Dansk Friluftsliv.

Du er naturligvis også velkommen til foreningens årsmøde og seminarer.

Du bliver medlem af foreningen ved at sende en mail til **mail@danskfriluftsliv.dk** med følgende oplysninger:

- Email-adresse
- Dit navn
- Din institution (hvis du skal have et institutionsmedlemsskab)
- Postadresse
- Telefonnummer

Kontingent

Almindeligt medlemsskab: 450 kr. årligt
Institutionsmedlemsskab: 900 kr. årligt
Ved institutionsmedlemskab får man tilsendt 2 blade af hver udgivelse.

Dansk Friluftsliv - forum for
natur- og friluftsliv

ISSN
0909-0614

